

MÓRICZ MEGHALT?

DARVASI FERENCCEL ÉS PÉTERFY GERGELLYEL
KARÁCSONY ÁGNES BESZÉLGETETT

IAz irodalmi emlékezet kapcsán is kérdés: vajon mit nem szabad elfelejtenie egy közösségnek? Mi lenne a társadalommal, s milyenné válna az ilyen emlékképek nélkül? Darvasi Ferenc irodalmi szerkesztővel, Mátyás Iván kutatójával és Péterfy Gergely íróval, aki a *Kitömött barbár* című regényével Kazinczy Ferencet visszaemelte méltó helyére a magyar irodalomba, arra is kerestük a választ: kik határozzák meg az irodalmi emlékezetet, s vajon kikövetkeztethető-e a jelenből az utókor állásfoglalása?

MC: Hogy kik, mikor és mit tekintenek irodalomnak, mely szerzőt emelik be a kánonba, esetleg kit száműznek onnan, azt a korszellem is formálja. Mi más még?

P. G.: Gyors tempóban változik a korszellem, az utókor bizonyosan másként olvassa a szerzőket. Próbálja csak elmagyarázni most egy tizenévesnek, mit érzett a mai negyvenes-ötvenes generáció 1980-ban, amikor kocsmákban Petri Györgyöt olvastunk szamizdatban. De soktényezős játszma, miként alakul az ízlés. A hullámok felkaphatnak írókat, akikre később akár apály is várhat az irodalmi közéletben.

D. F.: Vegyük csak a nyugatosokat, és a hatásukat. A kánont nézve olyan, mintha Móricz Zsigmonddal és Kosztolányi Dezsővel teljes egészében meghatározható volna a 20. század első felének honi prózairodalma. Ragyogó szerzők, nem kétséges, a névsor azonban még tágítható – Krúdy Gyulától Szép Ernőig. Másfelől: Móriczot a szocializmusban piedesztálra emelték, ahogyan József Attilát is kisajátították. Kosztolányi volt a „rossz fiú”, az „értelmezhetetlen”. Csakhogy változott a kép. A posztmodern korszellem kissé – mondjuk így – „leértékelte” Móriczot, világát is távolinak tekintette. Az irodalmi emlékezetben tehát akadt néhány rossz éve Móriczknak. Szinte újra fel kellett fedezni. Ebben komoly az érdeme – többek közt – Szilágyi Zsófiának és Cséve Annának, akik új arcát, arcait mutatták meg Móriczknak.

MC: Annak idején Balassa Péter esztéta is. Ő éppen arra volt kíváncsi a rendszerváltás körül, „miért érezhető, hogy Móricz meghalt?”

D. F.: Igen, addig mindenki azt mondogatta: Móricznak nem olyan érdekes a nyelve, mint a világa. Balassa – újraolvasva Móriczot – az elsők közt beszélt arról, hogy csak látszólag egyszerű és darabos a móríci nyelv, valójában jól kitalált, szépen felépített az egész.

P. G.: Én pedig hadd hozzam fel Szabó Lőrinc esetét. Költészete a nyolcvanas években majdnem teljesen kikerült az irodalmi gondolkodásból. Tulajdonképpen csúszott bele egy Shakespeare-fordító szerepbe, amelyben nem is igazán tűnt ki. De néhány irodalomtörténész, mindenekelőtt Kabdebó Lóránt, szépen kihúzta őt a gödörből. Leporolták Szabó Lőrincet, konferenciákat szerveztek az életműve köré.

MC: *Vagyis az irodalomtudósok, kutatók jelentősen meghatározzák az irodalmi emlékezetet.*

D. F.: Ez igaz, csak hogy mégsem mindegy, ki foglalkozik az életművekkel. Nagy szerencse, hogy Balassa Péter életművével Vári György vagy Csalog Zsoltéval Soltész Márton kezdett foglalkozni.

P. G.: Sokszor valóban egyéni harcmozdulatokon is múlik, ki kit kap fel ismét, de nem csak irodalomtörténészekből válhatnak felfedezők, hanem írók is küzdhetnek elődökért. Ha már Kosztolányiról is szó esett: szerintem Esterházy Péter rendkívül sokat tett Kosztolányiért, visszaemelte őt az irodalmi emlékezetbe. Persze vannak megfellebbezhetetlen szövegek. Megkerülhetetlenek, elementárisak, amelyeknek nincs szükségük mozzgókatra. Maguktól törnek előre. Olyanok, mint a villámcsapás: ütnek és kész. Mondjuk, József Attila vagy Weöres Sándor életművének minden lapja minden időben éget.

D. F.: Egyetértek. Más szerzőket viszont hiába értékelt magasra saját koruk közízlése, az utókor sosem emlegette őket többé, nem tudnak visszakapaszkodni az irodalomba. Herczeg Ferenc például annak idején „írófejedelemnek” számított, popsztári népszerűség övezte...

P. G.: Tényleg az úri Magyarország sztárja volt. Ma nem olvassák, mert nem érdekes. Bizonyos beszédmódok és gondolkodásmódok idővel avítottá válnak. Egyes szerzőket éppen a nyelv fejlődési hiánya ejt ki az emlékezetből.

D. F.: De Herczeg Ferencet nem csupán a nyelvezete koptatta ki: a Horthy-féle Magyarországon betöltött szerepe sem tett feltétlenül jót neki. Egyébként a maga kora olvasmányosabbnak találta, mint Kosztolányit, és mindig könnyebb elérnie tömegsikernek annak az írónak, aki kiszolgál egy megszokott ízlést. Kosztolányi írói technikája a mondatok közé bújtatott elhallgatásokkal nagyon újszerű volt abban az időben, nehéz is elképzelni, hogyan értették meg a műveit. Nem a tömegek forgatták őt akkor, de Babitsot sem. Azt se felejtjük el: a Nyugat kicsi folyóiratnak számított – kevés olvasóval.

P. G.: A Nyugat – marginális szubkultúra volt. Csúcskorában is csupán kétszáz előfizetővel. Ez a kis szellemi kör terebélyesedett aztán gigászivá.

MC: *Azért egyes szerzők kapcsán biztosra vesszük: mindig is jelen voltak a magyar irodalomban, sosem estek ki onnan. Majd kiderül: még a „megkerülhetetlenek” között is akad, akinek kellett az újrafelfedezés.*

D. F.: Ilyen Radnóti Miklós is. Amikor egyetemre jártam a kétezres évek elején, Radnóti irodalmi pozíciója gyengült a kánonban. Az irodalomtörténet-írás Petőfi-Ady-József Attila fősodorelméletében Radnótit kicsit József Attila alsó oldalágára sorolta...

MC: *Miközben Radnóti egy korai naplóbejegyzésében azt írta: nemzedéke – Radnóti-nemzedék.*

D. F.: Tény, noha életműve nem terjedelmes, kivételes helyet foglal el az irodalomtörténetben. De ehhez Ferencz Győző szaktudása is kellett, aki talán húsz éve kezdte gondozni Radnóti szövegeit, és összerakni Gyarmati Fanni könyvtárát. Fanni néni naplójának végén a hatalmas jegyzetanyagot Ferencz Győző mindenre kiterjedő figyelemmel készítette. De Bíró-Balogh Tamás szegedi irodalomtörténész is foglalkozik Radnótival, ő a dedikációból állított össze nemrégiben kötetet.

MC: *Engem meglepett, amikor Darvasi Ferencről egy éve azt hallottam: Mándy Iván a nyolcvanas években megkérdőjelezhetetlen tekintély volt, halála után azonban többen kétségüknek adtak hangot vele kapcsolatban. Én magam egyetértettem Kántor Péter költővel, aki úgy fogalmazott: „Mándy Ivánnal jó volt egy országban élni.” De valóban – és nézek most Darvasi Ferencre – önnel újra meg kellett találnia Mándy helyét a magyar irodalomban?*

D. F.: Ez túlzás, de az nem: Mándy Iván iránt a figyelem már életében erősen hullámozott. Az újholdasok közül nem mindenkinek jelent meg könyve 1948 előtt, neki igen. Például Lator Lászlóé már készen volt ugyan, ám az utolsó pillanatban mégsem engedték kiadni '48-ban. Latornak először csak 1969-ben jelenhetett meg verseskötete. Ő bármilyen jó költő is, hosszú időre kényszerpályára került, elsősorban fordító volt, szerkesztő, ami súlyos törést jelenthetett számára. Mándy viszont már fiatalon Baumgarten-jutalomban részesült. Majd következtek a betiltás, az elhallgatás évei, s 1956 után hiába jöttek sorra a Csutak-könyvek, csak a hetvenes évektől vált ismét igazán elismertté. Olyannyira, hogy még

a nyolcvanas–kilencvenes években is kultusza volt, pedig akkor már nagyon is jelen voltak Esterházy Péterék a posztmodernnel. De talán kicsit túl is nyerte magát Mándy. Sokszor az ilyen szerzők, akiknek ekkora a hatásuk az életükben, ki tudnak esni időlegesen vagy teljesen a kánonból.

MC: *De miért?*

D. F.: Az irodalom gyakran generációk vetélkedése is: más-más az irodalomeszményük. Esterházy Péter inkább a hatvanas–hetvenes éveiben járó nemzedék emblematikus alakja. S bár elismerik az ifjabbak is, ők mást tekintenek „saját írójuknak”.

MC: *Egyébként van még mit felfedezni Mándyból?*

D. F.: Nemrég rendeztek egy Újhold-konferenciát a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Érdekes, hogy az újholdasok közül csak Nemes Nagy Ágnesről, Mándyról és Pilinszky Jánosról hangzott el külön előadás. Ők hárman megmaradtak. A többiek sajnos nem. Pedig például Rába György is megérdemelné. A szerzők „feltámasztásában” az is segíthet, ha valamilyen meg nem jelent kéziratra bukkanunk a haláluk után. Bár ezzel is vigyázni kell. Nemes Nagy Ágnes nem akarta megjelentetni *Az öt fenyő* című regényét. Miután Schöpflin Aladár nem javasolta kiadásra, neki volt annyi önkritikája, hogy ezt annyiban hagyja. Halálát követően kiadták a könyvet. Örök kérdés, hogy ki kell-e, ki szabad-e adni, amit maga az író nem szeretett volna megjelentetni. Egy-egy író emlékezetben tartásához fontos összegyűjteni akár a levelezését. Mándy Iván 2018-ban lenne százéves, akkor hozzuk ki a válogatott leveleit a Magvetőnél. Most ennek az anyagát gyűjtöm, jegyzetelem a leveleket, a neki írottak párját igyekszem felkutatni. Hátha ő is írt azoknak, akiktől kapott, bár azért nem volt egy nagy levelező. Meg híres volt arról, hogy mások leveleire írta a novelláit. A PIM kéziratárában úgy találtam egy Orbán Ottó-levelet, hogy az a Mándy-kéziratok közé volt berakva, mert valamely novelláját kezdte írni azon.

MC: *Hogy látja: az új irodalmi emlékezet megváltoztatta a Mándyról alkotott eddigi képet?*

D. F.: Nagyon érdekesek például Mándy fiatalkori levelei. Ő mindig úgy jelenik meg előttünk a sztereotípiákban, mint a kávézgató, finom ember, aki alig beszél. Az ekkori levelei viszont azt mutatják: ő is volt fiatal és laza.

MC: *Mit gondolnak: irodalmi körök is kijelölhetnek maguknak irodalmi oszlopfőket?*

- P. G.:** Ez abszolút így zajlik. Babits Mihály kijelölte Vajda Jánost, Esterházy Péter Ottlik Gézát. Mindenki felépíti a saját világát, amelyben megpróbál olyan erővonalakra támaszkodni, amelyekre korábban más nem. Akik erős fiúk lesznek egy-egy irodalmi korszakban, azok többnyire szövetséget kötnek, hogy kiket állítsanak az értelmezés centrumába. Persze önös érdekből is teszik, de ugyanígy esztétikai rajongásból is.
- D. F.:** Talán ezért is felejtődött el Mátyás Iván egy időre. Azért, mert annyira külön utat járt be. Kínos, ha valaki megpróbál Mátyás hangján megszólalni. Rádásul az a világ elmúlt. Lehet rajta nosztalgiázni, de nem lehet továbbvinni. Mátyás univerzuma kívülről, belülről az övé. Ahogyan Borbély Szilárdra is igaz: folytathatatlan. Szilárd halálakor rengetegen megszólaltak, szerették a fiatalok, nála is a következő tíz-húsz év dönti el, megmarad-e a köztudatban, vagy sem.
- P. G.:** Amikor meghal egy író, addigra talán kicsit elegünk is lesz belőle. Elcsendesül körülötte a világ. A kötelező emlékkönyvek után csillapul a hullámverés. És hirtelen ott állnak az emberek a jelennel, amelybe azok a szerzők szólnak majd bele, akik élnek. Szerintem ezt nem lehet megúszni. Kíváncsi vagyok, mi történik Esterházy Péterrel. Ugyanis bárkit elérhet a mágikus húsz év. Halála után a szerző ennyi időt mindenképpen a purgatóriumban tölt. Utána eldől, mi lesz: hosszú kárhozat, vagy halleluja. De jó is, ha utoléri az embert a mágikus idő. Ugyanis utána van esély az irodalmi feltámadásra. S ha huszonöt év múlva is tud mondani valami lényegeset az adott kor számára, akkor biztos megmarad. Különben eltűnik a saját korával együtt.
- D. F.:** Másfelől lehetséges az is: ha tíz-húsz év múlva mások másként néznek egy szerzőre, új perspektíva is nyílnak az életműve előtt. Az életművek természetéhez hozzátartozik: a szerzőről a halálakor sokan írnak, majd persze tompul az emlékezés. Bár Kertész Imréről – furcsa módon – kevesebb írás született, amikor meghalt. Érződött, látszott, hogy nem vált alapélménnyé a magyar irodalomban. Esterházyról sokan megemlékeztek. Ő morális-közéleti szempontból is hiányzik a mostani Magyarországon.
- P. G.:** Kertész Imrét az európai irodalmi emlékezet gondolja, nem a magyar, legalábbis tényleg nem annyira. Fájdalmas hiány a magyar irodalomban, hogy Kertész Imrének valahogy nincs benne helye. Szövegei sosem kerültek be olyan mélységben az irodalmunkba vagy az irodalmunkról való beszédbe, mint bármelyik Esterházy- vagy Nádas-, vagy Krasznahorkai-szöveg. Nem tudom, miért nem. Talán azért nem, mert túl erősek voltak a mondatai attól, hogy egy Nobel-díjas írta azokat? Vagy azért nem, mert egy Kertész-mondattal nem lehet úgy játszani összebújni, mint egy Nádas-mondattal? Vagy azért nem, mert provinciálisnak tartotta azt, ami itt van? Teljesen igaza volt ebben. Mindenesetre nem

csupán azon fog múlni egyes szerzők utóélete, hogy mi történik velük az itteni közgondolkodásban. Beleszól a világirodalmi folyamat is, amely bennünket ugyancsak alakít.

MC: *Műfaj is alakíthatja az irodalmi emlékezetet?*

D. F.: Jó kérdés. A magyar irodalom regénycentrikus. Az olvasó is jobban belehelyezkedik a regénybe, mint mondjuk a novellába. Ha csak a Mészöly Miklós–Mándy Iván–Ottlik Géza prózavonalat vesszük: nem véletlen, hogy Ottlikról esik a legtöbb szó. Mert megírta az *Iskola a határon* című regényét, noha az saját korszakában sem volt írásmódját tekintve mérföldkő. Mándynál azonban nincs nagyregény, Mészöly meg nehezebben olvasható. Máskülönben a könyvkiadók gyakran azokat a szerzőket is igyekeznek a regény felé terelgetni, akik abszolút novellisták.

MC: *Ilyenkor a kiadó mindjárt el is veszi a szerzőtől az irodalmi emlékezet lehetőségét...*

D. F.: Még ez is megeshet. Hiszen így nemcsak a legjobb könyveiket írják meg, hanem azokat is, amelyeket nem feltétlenül kellene.

MC: *Amiről beszéltek eddig, abból is kiderül: nálunk különféle irodalmi emlékezetek vannak. De ez tényleg csak magyar jelenség?*

P. G.: Az egészen biztosan specifikus, hogy nálunk van politikailag, ideológiailag meghatározott irodalmi emlékezet is. Akik hatalmi pozícióba kerülnek, azok gyakran újra akarják írni a múltat. Azt gondolják: az emlékezetpolitikában is csúcspozícióba kerültek. Persze van, akit nem lehet hatalmi szóra politikailag vagy ideológiailag beskatulyázni. Már beszéltünk József Attiláról: mindegy, hogy egy baloldali diskurzus kiemelte, ő önmagától is olyan eleven tudott maradni, hogy átűt a papíron. És ez esztétikai tapasztalat. Az én lányom tizenhat éves gimnazista, látom rajta, mennyire eltalálja őt József Attila.

D. F.: Igaz, vannak olyan szerzők, akikben semmiféle ideológia nem tud kárt tenni. Én például legszívesebben minden évben újraolvasnám *A Pál utcai fiúkat*. Molnár Ferenc regénye generációról generációra továbbél, bármiféle reklám nélkül.

MC: *Visszatérve: a 21. században politikai presszióra lehet Wass Albert, Nyirő József az irodalmi emlékezet része? Komolyan vehető, hogy a politika elrendeli, kik tartozzanak bele most a kánonba?*

- P. G.:** Fontos kérdés. Nyugatabbra nincs udvari bértollnok vagy udvari krónikás. A mi magyar bajunk, hogy az irodalmat be lehet húzni ilyen játszmákba, amelyek révén megszületnek a rendszerkedvenc írók. A jelenkor Boldizsár Ivánja Jókai Anna. Csúnya sztorik, és egyik hatalom írójának lenni sem jó dolog. Még mindig rombolja, mételyezi a megosztottság, az urbánus kontra népies szembenállás Magyarországot. Ezért lehetséges, hogy amikor jön egy hatalomváltás, rögtön nyújtogatja a kezét egyik vagy másik oldal prominense, hogy ő állhasson a kánon élére. Ennek a meghaladásán kell munkálkodni, hogy a dupla szentély megszűnjön. Magát a mechanizmust kell elporlasztani. Ehhez az elitek párbeszéde kell.
- D. F.:** Azt még nehéz megítélni, hova fog kifutni Wass Albert. Szerintem megkopik. Persze sok tényező van, ami felszínen tarthat egy életművet. Az mindenképpen érdekes lehet, ha egy ilyen íróról egy komoly irodalomtudós által írt, tehát szakmailag korrekt monográfia születik.
- P. G.:** Igen, én is azt mondom, lehet írni Wass Albertről. De a kánon közepébe emelni – nos, az már politikai manőver. Szerintem itt jelenleg egy nagy anti-aufklérista forradalom zajlik, amelynek egyik epizódja a narratíva irodalomtörténeti-esztétikai átírása. Megpróbálják az alapvetően mégiscsak baloldali-forradalmi magyar irodalmi hagyományt, amelyben mindig a király és az udvar az ellenség, egy klerikális, feudális, nagybirtokos, darutollas irodalomra lecserélni. Kérdés: hagyjuk-e egy olyan „aktuális irodalomtörténet” kialakítását, amely például Petőfit marginálisnak veszi, nem a nyelvújításra helyezi a hangsúlyt, hanem előtérbe tolja a kor királyhű talpnyalóit.

MC: *Kizárt, hogy ez megtörténjen.*

P. G.: Jó, én sem hiszem. Bohózat lenne az irodalmi limlomot értéknek tekinteni.

MC: *Írók örökösei is sokat tehetnek felmenőik irodalmi utóéletéért, nem?*

D. F.: Segíthetnek, de ártani is tudnak azzal, ha nem hajlandók megjelenteni valamely művet, vagy pénzhétségből hoznak rossz döntést. Olyan örökösök is akadnak, akik túlhajtják a dolgot, minden évben ki akarnak adni valamit a rokontól, de nincs már rá akkora igény, és ezzel is csak kárt okoznak az íróknak.

MC: *Péterfy Gergely nemcsak író, irodalomtörténész, de többszörös irodalmi örökös is. Áprily Lajos a dédapja, Jékely Zoltán a nagyapja. Mit tehet az unoka értük?*

P. G.: Nem lehet összekeverni az unoka rajongását, szeretetét az irodalomtörténeti kész-
tetésekkel. Ha én szétszálazom is ezt a kettőt, a külvilág attól még maszatosnak
találhatná. Ezt nem akarom. Persze folyamatosan használok Jékely-idézeteket
a szövegeimben, s esztétikailag is mélyen rokonszenvezek a nagyapámmal. Sze-
retném, ha egyszer valaki felismerné rajtam kívül: a zseniális költészete mellett
van egy erős prózája is. De ezt én nem csinálhatom. Ez nálam tabu alatt van.

MC: *Önöknek nincs hiányérzetük? Hogy valamely író t méltánytalanul elfelejtette
a magyar irodalmi emlékezetet?*

D. F.: Bár elfeledett szerzőknek nem mondanám őket, de Szentkuthy Miklós, Déry Tibor,
Gelléri Andor Endre, sőt akár még Szép Ernő neve is eszembe jut hirtelen. Van-
nak kis felfedezések, de nagyjából ugyanazok a nevek forognak. Kosztolányi
előretört most, Babits kissé visszacsúszott. Az újholdasoknak Babits volt az
alapvetés, most keveseknek etalon. De ő is visszajöhet még. Hol gyorsabb, hol
lassabb az emlékezet hullámozása.

P. G.: Nekem erős hiányom, hogy Lénárt Sándor, a kedvenc magyar íróm egyáltalán nincs
az irodalmi emlékezetben. A közgondolkodásban, a köznapi beszédben sincs
benne.

MC: *Petri György – akiről beszélt már – benne maradt?*

P. G.: Igen. Eléggé. Lehet, hogy azért látom így, mert az én liberális-humanista ismerő-
seim közül sokan idézik őt a Facebookon. Az az eleven irodalom, amelyről
a kocsmákban, a kávéházakban beszélgetünk, amelyet megosztunk a közös-
ségi oldalon, vagy ahonnan éppen vesszük a mottót. De hát a magyar iroda-
lom pár tízezer ember ügye. Lehet, hogy egy klasszikusnak bizonyuló szerző
húsz-huszonöt év múlva újra díszkiadásban sorakozik a polcokon, és onnan-
tól a nemzeti emlékezet része. Ettől még időről időre ki is pottyanhat onnan.
Például a 19. század, de még a 20. század eleje számára is Lord Byron volt a 19.
század legnagyobb költője. Ma nem beszélünk róla, miközben jó száz éve még
mindenki Lord Byronhoz képest helyezte el magát az irodalmi palettán. Úgy-
hogy szerintem egyértelműen a generációk döntenek az irodalmi emlékezetéről.
Kosztolányi beemelte Kazinczy Ferencet a kánonba. Polcán az ő portréja volt,
noha inkább a szabadkőművessége okán. De azért összekötötte őket a nyelvhez
való forradalmi viszony is. Nyilván az lesz a fontos író, akit a későbbi korok írói
a legfontosabb előképnek tartanak. Én ezért emeltem be Kazinczyt a prózámba.
Ha úgy tetszik: Kazinczy az én Ottlikom.

Jövő
Újratöltve

A MESTER^M
DÍJ ÉRTÉKE
EGYMILLIÓ
FORINT!

MOL

NINCS TANÍTVÁNY MESTER NÉLKÜL

**KERESSÜK A LEGJOBB
PEDAGÓGUSOKAT!**

A **MESTER-MDÍJ** olyan tanárok, edzők munkáját ismeri el, akik kiemelkedően ösztönzik a tehetséges gyermekeket és emberileg, szakmailag tanítványaik példaképei. Ha ismer ilyen pedagógust, jelölje a Mester-M Díjra! A díj erkölcsi és anyagi elismerés, értéke egymillió forint személyenként.

Az online jelölések határideje: **2016. december 31.**

Díjátadás: **2017. tavasz**

MEMBER OF MOL GROUP

MESTER^M
Új Európa Alapítvány **10**
ÉV

www.ujeuropaalapitvany.hu | www.mol.hu

Adott egy hely, egy lakás, szülőház, alkotóhely,
ahol az író élt, alkotott, barátokat fogadott,
házasodott, gyereket nevelt. Egy hely,
ahonnan indult vagy ahol befejezte az életét,
ahol a korai, a késői vagy a legfontosabb
művek születtek. Bútorokkal, relikviákkal,
életének dokumentumaival, műveinek eredeti
példányaival, egy hely, ahol felidézni
és emlékezni lehet. Mindez csak elmélet,
a gyakorlat ennél sokkal összetettebb:
egyáltalán kinek legyen emlékháza, ki érdemli ki,
hogy az állam, a település fenntartsa
egy emlékhelyet, hogyan működik az irodalmi
emlékezet, milyen kiállításokkal, installációkkal
lehet az egyszerű enteriőrt ma is eladhatóvá
tenni, lehetséges-e az „avantgárd múzeum”,
és mi történik akkor, ha a kurátor számára
nem áll rendelkezésre a tárgyi hagyatéék?